МУДРІСТЬ НАРОДНА

Норвезькі прислів'я та приказки

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Збірник п'ятдесят другий

Серію засновано 1969 року

НОРВЕЗЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Упорядкування, передмова та переклад з норвезької
Ольги Сенюк

Київ
Видавництво художньої літератури «Дніпро»
1991

ББК 82.33
Н82

До збірника ввійшли найхарактерніші прислів'я та приказки норвезького народу, в яких відображено його багатовікову історію і побут.

В сборник вошли наиболее характерные пословицы и поговорки норвежского народа, в которых отражены его многовековая история и быт.

Художник *М. Ю. Александров*

Редактор *Г. Г. Лозинська*

Н $\frac{4703010500-170}{М205\ (04)-91}$ 170.91

ISBN **5-308-00720-9**

© Упорядкування, переднє слово, український переклад.
Ольга Сенюк, 1991.

© Художнє оформлення, ілюстрації.
М. Ю. Александров, 1991.

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Прислів'я і приказки в норвежців, як і в кожного народу,— найдавніша за своїм походженням і водночас найживіша, найдійовіша на сьогоднішній день частка їхнього фольклору. Бо якщо інші жанри усної народної творчості в усіх своїх зразках, від тих, що дійшли з дохристиянських, первісних часів, і до витворених в останні сторіччя, стали пам'яткою духовної культури того чи іншого народу і виконуються чи з'являються друком, тобто входять у культурний обіг, лише як пам'ятки, то приказки і прислів'я побутують у живій мові, виконуючи в ній майже ту саму функцію, яку вони виконували впродовж тисячоліть, а також широко використовуються як стилістичний засіб у художній літературі. А найдавніший цей фольклорний жанр тому, що перші прислів'я, чи, вірніше, перші протовзірці їх, мали з'явитися вже в ті часи, коли люди почали жити

громадами, а отже, й витворювати певні правила, закони свого співжиття.

Перші прислів'я були своєрідним моральним і правовим кодексом народу, їх завчали й передавали з покоління в покоління, виходячи з чисто практичної потреби. Вони були прості, лаконічні й мали за мету тільки передати слухачам певну настанову. Зразком таких стародавніх прислів'їв може бути ось це, що його ви знайдете в книжці, яку берете до рук: «Поводься так, як звичай велить».

Та час ішов, мінялися погляди на світ, одні моральні і правові постулати відмирали або ставали банальними, інші набирали сили, а разом із цим мінявся й склад прислів'їв. Одні з них забувалися, натомість з'являлися нові, і в пам'яті народу насамперед залишалися ті, що мали яскравішу, цікавішу форму, елемент гумору чи навіть каламбуру. В мові народу побутує сила-силенна прислів'їв, утворених на основі випадку, що стався з якоюсь окремою людиною в окремій місцевості, але довге життя судилося тим, у яких цей досвід одиниці узагальнено, які стають осторогою чи порадою для багатьох людей і навіть для багатьох поколінь. У фольклорі кожного народу існує також багато

прислів'їв та приказок, запозичених від ближчих чи дальших сусідів; адже так само, як є багато спільного в досвіді мешканців різних теренів однієї країни, є багато подібного і в умовах життя та способі думання різних народів. Тому в збірках прислів'їв та приказок різних народів знаходимо багато майже однакових чи дуже подібних, серед них — і подібних до наших, українських. Це свідчить тільки про одне: що ми не відмежовані від світу, а живемо у величезній сім'ї народів, з якою маємо дуже багато спільного.

Усі висловлені тут загальні міркування стосуються й норвезьких прислів'їв та приказок, найцікавіші взірці яких подані в цій книжці.

Норвежці, що віддавна населяли західну частину Скандінавського півострова, були народом рибалок, хліборобів і вояків. Серед усіх народів середньої і північної Європи вони зазнали чи не найменшого впливу давньогрецької і давньоримської культури, зате ще в дохристиянські й дописемні часи зуміли витворити свою власну багату літературу, яка в усній версії майже повністю дійшла до X — XI сторіччя нашої ери, а тоді була записана

норвезькими переселенцями в Ісландії, ставши таким чином спільним надбанням обох цих народів. Збереженню цього духовного багатства сприяла цікава традиція, що віддавна існувала в норвежців і потім була перенесена до Ісландії: там не лише князівський двір, а й кожна громада мали своїх скальдів (співців), обов'язком яких було вивчати, запам'ятовувати й передавати своїм наступникам місцеві перекази та легенди, все те, що ми тепер називаємо фольклором. Згодом, після утвердження в Норвегії християнства, коли окремі збирачі, серед яких теж найбільше було саме громадських скальдів, що довгий час іще діяли поряд зі священиками, почали записувати перекази, їх виявилося надзвичайно багато і в багатьох списках. Жоден із германських народів не зберіг такого великого масиву стародавніх історичних та міфологічних переказів, чи, по-скандінавському, саг. Найславетніші з них — «Старша Еда» й «Молодша Еда». А для нашої теми найцікавішою є збірка під назвою «Hávamál» («Мова Високого», тобто мова самого Одина, верховного бога у скандінавській міфології) із «Старшої Еди», що складалася протягом IX — X сторіч на території сучасної

Норвегії. Вона така важлива як джерело народознавства й така цікава, що давно вже побутує у фольклористиці як окремий твір без посилання на «Старшу Еду» і під такою назвою ввійшла у світову скарбницю пам'яток з народної етики.

Початок «Мови Високого», а саме перші її вісімдесят строф,— це складені білим віршем правила повсякденного людського спілкування. Спершу подано обов'язки господаря щодо гостя, який приходить «стомлений і виснажений». Серед тих правил, наприклад, є таке: «Людина людині — втіха». Вже навіть із самого співставлення з латинським прислів'ям «Людина людині — вовк» можна зробити висновок про надзвичайну людяність давніх норвежців. Коли гість приходить до хати, треба його обігріти, нагодувати і спорядити в подальшу дорогу:

Вогнища потребує той,
хто приходить до хати
і тремтить з холоду.
Їжі й одежі треба
тому чоловікові,
що вирушає в гори.

Або ще таке прислів'я, що свідчить про високу мораль складачів тих настанов: «Будь-який злочин кращий за зраду».

Книжка вчить, як вибирати друзів, як їх цінувати, наприклад:

Обминай завжди
лихого недруга,
хоч би він жив
серед села.
Та навідуй і пішки
доброго друга,
хоч би й дорога
була далека.

У «Мові Високого» висміяно дурість, але надто розумним, вважали стародавні норвежці, теж не варто бути: «Розум рідко радість дає». Найвище цінувалася помірність: «Помірному розумові найкраще ведеться в житті». У збірці подано багато практичних порад — як ставитися до праці, до родини, до громадських обов'язків, до свого здоров'я, до життя і смерті. Цікаво, що поряд із корисною працею на добро громади дуже цінується і людська духовна творчість. Наприклад:

Худоба загине,
помруть друзі,
ти сам помреш,
а блиск мови твоєї
ніколи не помре.

Таким чином ми з цілковитим правом можемо назвати «Мову Високого» першою

в Норвегії і однією з перших у світовій літературі записаною збіркою приказок. І хоч їм ще властиве відверте моралізаторство, хоч їм бракує алегоричності, блискучого размаїття форм, гумору й дотепності, притаманних зразкам цього жанру, створеним у пізніші часи, багато з них пройшло через віки і в тому чи іншому варіанті побутує і нині в норвезькому фольклорі.

Нова хвиля записів прислів'їв і приказок у Норвегії, як, власне, і в усій Європі, почалася у XIX сторіччі. Найвидатнішою з-посеред таких записів у Норвегії була праця мовознавця, фольклориста й поета Івара Осена (1813—1896) «Норвезькі прислів'я», що за життя автора вийшла двома виданнями. На цю працю незаперечний вплив мала збірка «Мова Високого» (до речі, як і на оригінальну творчість І. Осена).

Матеріал для нашого видання взято з книжки Ейнара Сейма «Норвезькі прислів'я і приказки» (1965), яка, своєю чергою, грунтується на класичній праці Івара Осена.

Ольга СЕНЮК

Де всі хочуть стернувати, там ніхто не попливе

Де всі хочуть стернувати,
Там ніхто не попливе.

o

Усі дивляться на того,
хто пнеться вгору,
а не на того, хто падає вниз.

o

Будь-який злочин кращий за зраду.

o

І крадієві,
і переховувачеві краденого —
однакова шана.

o

Один випадок — іще не звичай.

o

Поводься так, як звичай велить.

o

Як хтось один налає собаку,
то всі кричать: «Бий його!»

Безліч того трапляється,
чого найменше сподіваються.

o

Серед волів завше є
один найгірший.

o

Один корабель — іще не флот.

o

Легко показувати свій норов,
коли тобі ніхто не показує дрючка.

o

Негоже ані паном бути,
ані панові служити.

o

Великим панам завжди лестять
і рідко кажуть правду.

o

Стрибнув як козак,
а впав як кізяк.

o

Як одне коліщатко
в годиннику спиниться,
спиняться всі.

У великих панів і слуги великі.

○

Коли великі колеса котяться,
малі поспішають за ними.

○

Що більше люду,
то більше гуду.

○

Що дужче мастиш маслом собаці
писок, то дужче він облизується.

○

Хто лежить на найнижчій полиці,
того найлегше досягти.

○

Мало таких,
що не хочуть опинитися
на найвищій полиці.

○

Кого надто обожнюють,
легко можуть зненавидіти.

○

І високий має вступитися з дороги,
коли йде ще вищий.

Хто високо стоїть,
той далеко бачить.

o

Хто стоїть надто високо,
низького рідко бачить.

o

Що вище сидиш,
то нижче мусиш нахилятися.

o

Хто найвище сидить,
найдужче, впавши, заб'ється.

o

Хто має погану славу,
Ніде бажаним гостем не буде.

o

Гірко терпіти несправедливість,
а ще гірше її чинити.

o

Де нічого взяти,
і королівське право втрачає силу.

o

І кіт має право
дивитися на короля.

Найбільший рот
хапає найбільші шматки.

○

Закон досягає не менше, ніж сила.

○

Не на кожне слово
відвіт можна дати,
і закон не кожен
Можна шанувати.

○

Що менша країна,
то легше нею керувати.

○

Все набридає, що довго триває.

○

Погано всім довіряти,
та ще гірше не довіряти нікому.

○

З закону, якого ніхто не виконує,
немає користі.

○

Хочеш керувати іншими —
вмій слухатися сам.

Горе, як велика сила,
та має малий розум.

○

Сила має право,
а право не має ніякої сили.

○

Повага надає сили.

○

Хто мало може, тому й мала подяка.

○

І в великому товаристві
людина може почуватися самітною.

○

Човном найкраще стернувати одному.

○

Одна людина йде однією дорогою.

○

Чоловік завжди знайде
що обороняти.

○

Мала людина
може кидати велику тінь.

Коли один полоз кривий,
другий також кривуляє.

○

Коли дощ іде на священика,
вода тече на паламаря.

○

«Моє» завше краще, ніж «наше».

○

Хто слугує юрмі,
слугує ледачому панові.

○

Як помастиш,
то й камінь пом'якшає.

○

Багатьом хочеться більше,
а більше не має меж.

○

Багато хто має досхочу,
та мало хто вважає,
що йому досить.

○

«Багато» може скоро скінчитись,
а «мало» — довго триває.

Хто багато має,
мусить багато давати.

○

Тому, хто на багато зазіхає,
часто дуже мало перепадає.

○

Чого забагато, те не смакує.

○

Зроблене в темряві,
колись конче вийде на світло.

○

Усьому поганому затишно в темряві.

○

Часом важче спускатися вниз,
аніж пнутися догори.

○

І доброму праву
часом треба доброї допомоги.

○

Право кулака —
найдавніше з усіх прав.

○

Закляклу спину тяжко згинати.

Ніщо так швидко не забувають, як добрий вчинок.

○

Важко бути добрим для того, хто ніколи не бачив добра.

Багато хто більше любить подарунки, ніж тих, хто їх дарує.

○

Дарма триматися за одну мотузку, коли кожен тягне у свій бік.

○

Більшість людей тягне за тими, з ким разом їсть.

Доброго ніколи не забагато.

○

Можна по-всякому схилити того,
хто сам не хоче падати.

○

Тверда рука
притягає до себе слабку.

○

Як шпурнеш чимось у зграю собак,
заскавулить той, у кого влучиш.

○

Пізно чухатись,
коли нігті обрізані.

○

Треба бути добрим кухарем,
щоб догодити всім смакам.

○

Важко слухатись рівного собі.

○

Із багатьох порад
стає безпорадність.

○

Одностайність додає слабким сили.

Бог так повертає,
що один шахрай другого карає.

○

Що не можна перерізати,
те треба перерубати.

○

Коли всі матимуть своє,
я отримаю своє, а ти своє.

○

Вірити іншим добре,
а собі — ще краще.

○

Коли сміття вшановують,
воно не знає, чим має стати.

○

З поганої шкіри
не зробиш добрих черевиків.

○

Хто великий між великими,
той іще більший між малими.

○

Коли великий камінь падає,
він багато малих за собою тягне.

**Велика людина робить
великі помилки.**

o

**Коли помирає багатий
і смажить м'ясо бідний,
усі миттю дізнаються.**

o

**Про великих людей
або кажи добре, або мовчи.**

o

**Де багато великих людей,
там товчеться й багато потолочі.**

o

**Боротьба триває довго,
коли супротивники рівні.**

o

**Поки життя — поки й науки,
поки науки — поки й хлости.**

o

**Однакові птахи
найкраще гуртуються.**

Хто робить зло,
завжди в страху живе.

o

Усі хочуть найкращого шматка,
та тільки одному він дістається.

o

Що більше людей,
то менше знайомих.

o

Розум підказує,
а звичай наказує.

o

Хто хоче жити по правді,
мусить знати, що таке правда.

o

Хто хоче правди,
мусить іти правдивою дорогою.

o

Правді рідко треба багато слів.

o

Правда надто дорога,
щоб мати її щодня.

Півправди — ціла брехня.

○

Дарма брехати,
коли ніхто не вірить.

○

Хто бреше, той краде.

○

Легко брехати,
коли ти далеко від дому.

○

Хто не бреше,
той словами не розкидається.

○

Писана брехня не стане правдою.

○

Правді часто найпізніше вірять.

○

Нема такої правди,
щоб до неї не можна було
чогось додати.

○

Треба бути лисом,
щоб обдурити лиса.

Нема такої нісенітниці,
щоб не могла бути правдою.

Не все те правда,
що на неї схоже.

Правді не треба присягатися.

o

Бреше добре той,
хто бреше і при свідках.

o

Хто ворожить, той ані бреше,
ані правду каже.

Хочеш миру — не зчиняй колотнечі.

Мир не залежить від однієї людини.

o

Хто б'ється,
часом теж служить мирові.

Із миру всім користь є.

○

Треба більше розуму,
щоб досягти миру,
ніж щоб зчинити колотнечу.

Шматок у мирі кращий,
ніж десять у сварці.

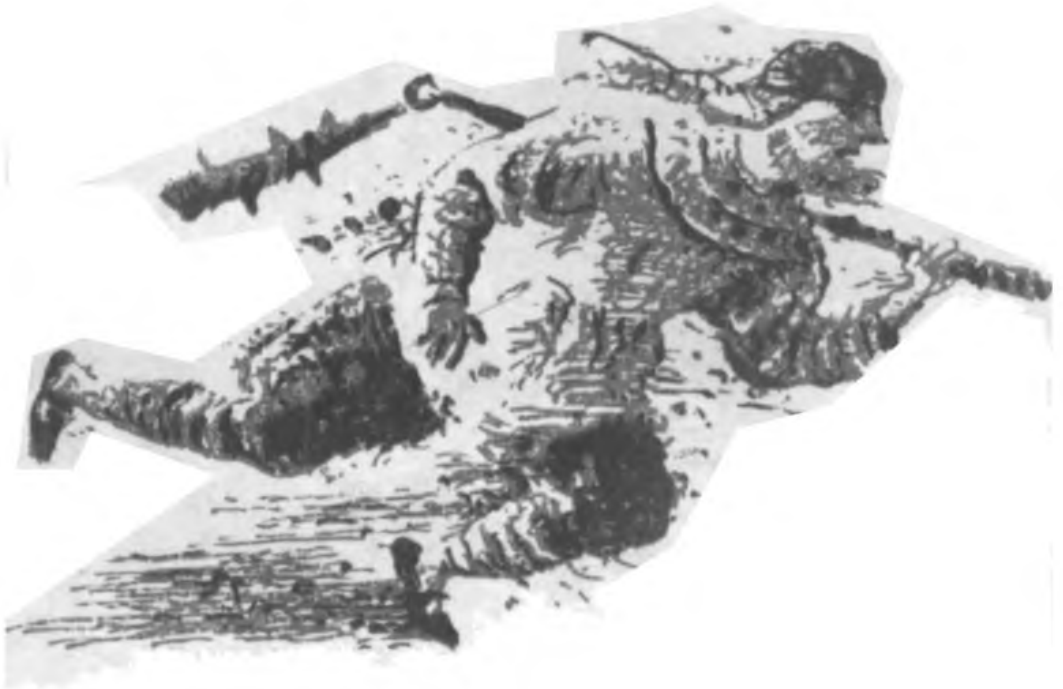

У короля ніхто вад не бачить,
хоч би як він казився.

○

За одним столом рідко сидять
чотири королі,
хіба що грають у карти.

І брехливий рот
часом правду каже.

o

Хочеш знати правду про себе —
напій свого сусіда й нашорош вуха.

o

Королю треба багато челяді.

o

У короля багато вух.

o

Бог не вимагає більше,
ніж сам дає.

o

Бог любить радісного
жертводавця.

o

Краще нехай Бог усе бачить,
ніж люди про все знатимуть.

Шануйся сам, то й тебе шануватимуть

Шануйся сам,
то й тебе шануватимуть.

o

Якщо тобі випало почесне місце,
намагайся його прикрасити.

o

Не всі ті праведні,
хто ходить до церкви.

o

Ненависть ховає живих
і відкопує мертвих.

o

З чужої спини
легко дерти широкі паски.

o

Багато хто цілиться на схід,
а стріляє на захід.

o

Вади легше переходять у спадок,
ніж чесноти.

Хто підтримує всіх,
не підтримує нікого.

o

З людини може стати чорт,
але з чорта не стане людини.

Хто кидає бруд на інших,
має брудні руки.

o

Сім почуттів — шлях до гріхів.

o

Погану людину легко розлютити.

o

Погані очі добра не побачать.

Очей і вух не можна наситити.

o

Очі бачать усе,
тільки не самих себе.

o

Якщо очі не чисті,
то й серце не чисте.

o

Погана людина не знає,
як можна поводитись гарно.

o

Не завше найкращий той,
хто найдужче хвалиться.

o

Погана та сука,
що кусає власних цуценят.

o

Найгірша та сука,
що кусає, а не гавкає.

o

Де нема соромливості,
нема й чесноти.

Соромливість — окраса молодості.

o

Хто сидить низько
й дивиться вгору,
може запорошити око.

o

У найтихішої річки найглибше дно.

o

Найкраще стоїть
найближче до найгіршого.

o

Із малої вади може стати більша.

o

Кожен найкраще знає свої вади.

o

Не все те ламається, що тріщить.

o

За доброчесність шанують,
а за вірність хліба дають.

o

Хто дає убогому черствий хліб,
того самого злидні чекають.

Щирому й нещирому
важко бути в супрязі.

o

Не знаєш, що живе в людині,
поки не вдариш її по носі.

o

Не сподівайся доброго пса
з вовченяти.

o

Що гладший живіт,
то вбогіша душа.

o

Найкраще танцює той,
хто припадає на ногу.

o

І глухий почує,
коли ти хвалитимеш його.

o

Треба вміти і ковзати, і падати.

o

Не все те падає, що ковзається.

o

Що вище сидиш, то важче впадеш.

Більше падають від питва,
ніж від спраги.

○

Той, хто лежить на землі,
з даху не впаде.

○

Дерево не падає від першого удару.

○

Надто відважного часто б'ють.

○

Відвага ніколи не повинна
забувати про честь.

○

Купа гною
найдужче смердить на осонні.

○

З воронячого яйця
не вилупиться голубка.

○

Від чеснот до вад недалеко.

○

Чесноти часто сховані там,
де їх найменше сподіваються.

Чесноти найкраще видно в біді.

o

Чесноти не завше йдуть
у парі з красою.

o

Короткозора чеснота
небагато варта.

o

Чеснот за гроші не купиш.

o

Хто сам поганий,
мусить багатьох остерігатися.

o

Під гарною шкірою
часто живе облуда.

o

Не всі ті чорти,
хто робить капості.

o

Боягуз кожного боїться.

o

Часто відважний лежить,
а боягуз біля його постелі сидить.

Боягузові смерть
не важко наворожити.

○

Великі ступні лишають
великі сліди.

○

Боягузова мандрівка —
завжди втеча.

○

Ніхто не облизує пальців,
якщо їх у чомусь не замочить.

○

Знайти і приховати —
однаково що вкрасти.

○

Найкращий рибалка —
не конче найкраща людина.

○

Що вищі гори, то більші тіні.

○

Не страшні ті плями,
що легко змиваються.

Маляреві не соромно бути в плямах.

o

Чужі плями помітніші, ніж свої.

o

Пляму ганьби важко змити.

o

Найпомітніша пляма на тому,
хто найчистіший.

o

Із худобини не стане людини.

o

Коли одна нога спотикається,
друга теж кульгає.

o

Хто не йде просто,
той іде манівцями.

o

Легше здобути ганьбу, ніж пошану.

o

Птах ніколи не залетить
так високо,
щоб не вернутись на землю.

Погане товариство — завше біда,
та ще гірша біда,
коли воно велике.

○

Козі не випадає
дорікати іншим козам,
що вони довгоносі.

○

Пхає свого носа в кожну дірку,
мов коза.

○

Як даватимеш поросяті,
коли воно кричить,
а дитині, коли вона канючить,
матимеш добре порося
і погану дитину.

○

Добра порада — великий подарунок.

○

Хто не робить зла,
вже робить багато добра.

○

Добро закарбовуй на камені,
а зло записуй на снігу.

Легко робити добро,
коли сам маєш із нього користь.

o

Хто недобрий для себе,
недобрий і для інших.

o

Чим м'якша земля,
тим легше її копати.

o

Малий горщик теж уміє
варити їжу.

o

Горщик, що варить на шістьох,
зварить і на сьомого.

o

Не позичай рук,
коли маєш свої.

o

Рідко найкращий шматок
лежить до останку.

o

Надто тверде ламається,
надто м'яке гнеться.

Ненависть — мати брехні
і бабуся смутку.

○

Кого ніхто не годує,
на того й ніхто не лютує.

○

Не кожен той шуліка,
кого за шуліку мають.

○

Усім цікаво, в що я вберуся,
і байдуже, чим я журюся.

○

Коли жар стикається з холодом,
одне одного з'їдають.

○

Усі ладні ведмедя лупцювати,
але ніхто не хоче за пащу тримати.

○

Погано, коли мед тече
з собачого язика.

○

Міцна голова може сидіти
й на кволих в'язах.

У кого нема ніяких бажань,
із того нема й ніякої користі.

o

Собаці двох господарів
жоден із них не може довіряти.

o

Пиха коштує більше,
ніж вона варта.

o

Зло знає, де мешкає нечесність.

o

Хто чинить зло, зла боїться.

o

І на зеленому дереві
суха гілка знайдеться.

o

Зробиш десять разів добро,
а один раз зло,
і тебе лаятимуть за все.

o

Котик м'якенький,
та пазури гострі.

Що більше гладиш кота,
то вище він задирає хвоста.

○

Під ошатним одягом
ховається багато вад.

○

Що ошатніший одяг,
то дужче видно на ньому плями.

○

Інколи найкраще винне,
що добре не може пробитися.

○

Коли зерно вутле, солома добра.

○

Гра в карти й вино
робить із чоловіка лайно.

○

Хто багато шепоче,
той багато бреше.

○

Хто шепоче, той бреше,
хто мовчить, той хитрує.

Не чорни іншого,
то й сам побілішаєш.

○

Біле найбіліше,
коли опиняється між чорним.

○

І в чорної вівці
може народитися біле ягня.

○

Хитрість і пристосуванство
дужчі, ніж сила.

○

Послух і навчання —
чесноти молодих.

○

Вади значних людей
записують крейдою.

○

Помірна сила найкраща.

○

Відвага в грудях і сила в руках —
добрі супутники.

Відвагу без сили мало цінують.

o

Що більший успіх,
то більша відвага.

o

З гучного слова — сама полова.

o

Заздрість і камінь з'їдає.

o

Що більше комусь заздрять,
то краще йому живеться.

o

Якби заздрість була заразлива,
цілий світ був би хворий.

o

Треба хвалити одного так,
щоб не ганити іншого.

o

Негоже хвалити у вічі
й ганити позаочі.

o

Цікавість — добрий учень.

Щоб носити чесноти,
треба дужчої спини,
ніж щоб носити воду.

○

Як сам поводишся,
так і про інших думаєш.

○

Того, хто сам собі шкодить,
ніхто не жаліє.

○

Хто обмовляє інших,
про себе мовчить.

○

Багато видно гарного,
коли дивишся здалека.

○

Думай не тільки про свою користь,
а й про чужу шкоду.

○

Добре серце і порожня рука
не вживаються.

○

Хитрого краще мати перед собою,
ніж за собою.

Дивись на найкраще,
а не на те, чого більше.

○

Свині не довго треба рости,
щоб вона навчилася рити.

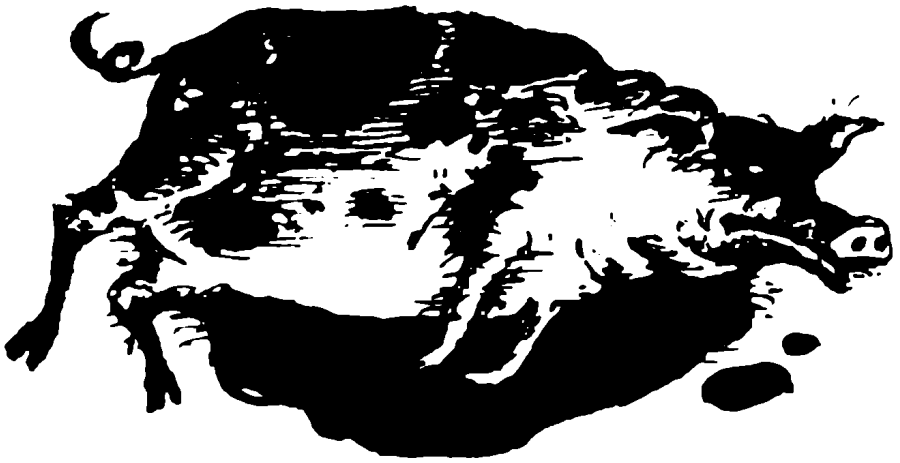

Нечиста рука
робить нечисте діло.

○

Хто хоче, щоб його хвалили,
хай сам не хвалиться.

○

Треба мати добрий рот,
щоб захистити весь свій рід.

У кого нема сорому в душі,
той не має пошани й збоку.

○

Сором не поменшає,
коли ти відкусиш йому голову.

○

Для п'яного сонце завжди танцює.

Важко зав'язати мішок,
коли він надто повний.

o

Найкраще лежить на дні.

o

І найкраще має свою ваду.

Що ніжніша шкіра, то вразливіша.

o

Гарно сказати й дорого продати —
не сором.

Чесну людину доти можна
мучити голодом,
доки вона не навчиться красти.

o

За довгий час
крапля й гору проб'є.

o

Найбіліший обрус
найшвидше брудниться.

**Найперше треба позамітати
біля своїх власних дверей.**

o

Голку і присягу легко зламати.

o

Кожен сліпий по-своєму.

o

**Спритний завше знайде
чим оборонитися.**

o

Гострий ніж скоро тупиться.

o

**Малий та спритний часом
і великого у мішок запхне.**

o

**Той нічого не може,
хто нічого не хоче.**

Що глибше море, то більша хвиля

Що глибше море, то більша хвиля.

o

Не всі грішники й божевільні
на один лад.

o

Легко нести свій тягар тому,
хто не знає втоми,

o

Море холодне,
хоч і віддзеркалює сонце.

o

Хто йде у світ стрибаючи,
часто вертається додому кульгаючи.

o

Легко зманити того,
хто радий стрибати слідом.

o

Король мусить сидіти
тим самим місцем, що й усі.

Не скидай на долю того,
що сам собі зготував.

○

Ніхто не знає своєї долі,
доки не зазнає страждань.

○

Тверді колоди довго горять.

○

Яка ноша, така й спина.

○

Не все те спить, що харчить.

○

Люди завше знайдуть
про що базікати.

○

Від інших можна втекти,
а від себе самого не втечеш.

○

Спершу скуштуй, а тоді хвали.

○

У кого сумління чисте,
в того лице променисте.

Людина людині — втіха.

○

Добрі звичаї —
клейноди країни.

○

Пізно бідкатись,
коли стоїш перед суддею.

○

Можна втекти від лихої жінки,
та від себе не втечеш.

○

Далі від дна не досягнеш.

Щастя й шану треба обережно нести

Щастя й шану треба обережно нести.

o

Не з усякої хмари йде дощ.

o

Що котові радість,
мишам — горе.

o

Зламане гілля є в кожному лісі.

o

Зле може початися з найкращого.

o

Що колись зламалося,
вже не буде міцне.

o

Поганий той гість,
що виганяє господаря з хати.

o

Добра не цінують,
поки не прийде лихо.

Кому добре живеться,
той хоче ще кращого.

o

Погано, коли все йде з рук
і нічого не йде в руки.

o

Хто не кривий,
тому костура не треба.

o

Не шкутильгай,
як маєш рівні ноги.

o

Погано високо літати
й низько сідати.

o

Із ясного неба рідко йде дощ.

o

Буває, що й маленьким гачком
уловиш велику рибину.

o

Коли вечір добрий,
поганий день забувається.

Поки трава виросте,
й корова здохне.

○

Такий довгий, як поганий рік.

○

Хто лежить долі,
вже не впаде.

○

Хто малого сподівається,
швидко вдовольняється.

○

Погано бути малому,
а ще гірше — надто великому.

○

Якби не було світла,
не було б і тіні.

○

Коли за людиною ходить щастя,
вона не потребує розуму.

○

Щастя те найкраще,
що найпізніше прийшло.

Щастя не можна взяти,
воно мусить прийти.

○

Легко грати,
коли тобі товаришить щастя.

○

Мізерне те щастя,
що йому ніколи не заздрять.

○

Щастя й нещастя —
найближчі сусіди.

○

Дарма змагатися,
коли щастя каже «ні».

○

Щастя часто в біду заганяє.

○

Колесо щастя не стоїть на місці.

○

Усі народжуються під одним Богом,
але не під одним щастям.

○

Легко бігти у парі зі щастям.

У кого мало глузду,
тому треба багато щастя.

○

В одного борщик,
а в іншого — порожній горщик.

Найкраще помірковане щастя.

○

Щастю й шані завше заздрять.

○

Щастю теж треба допомоги.

○

Ніхто не дивиться на сонце,
коли воно світить.

Радість збирає людей докупи.

○

Для радості не треба майна.

Щасливий той,
хто собою задоволений.

Місяць найкраще світить,
коли він найдалі від сонця.

○

На голого вітер з усіх боків дме.

Коли втрачаєш шкуру,
не шкода вже й хвоста.

○

Коли корова втратить хвоста,
тоді взнає, на що він
був потрібний.

Провинного легко зв'язати словом.

○

Нахиленого воза легко перевернути.

Як ворона кряче, вовк близько.

o

Де стоїш найпевніше,
впасти найприкріше.

o

Хто доводить до плачу інших,
сам колись плакатиме.

o

Погано шкутильгати,
а надто на обидві ноги.

o

Погано зазнати шкоди,
та ще гірше — її зробити.

o

Остання шкода завше найгірша.

o

Хто стріляє навмання,
теж може влучити.

o

За однакові гроші
не завжди однакові закупи.

o

Соромно радіти з чужої шкоди.

Погана та розвага,
де один сміється, а другий плаче.

o

Хто не розуміє смішного,
не розуміє й страшного.

o

Радіє так, що не знає,
на котрій нозі стоїть.

o

Хто хоче сам сміятися,
має спершу насмішити інших.

o

Можна бути веселим,
коли й не танцюєш.

o

Не всі ті веселі, що співають,
не всі ті смутні, що плачуть.

o

Здалеку багато хто гарний.

o

Мало хто буває гарний,
коли вишкірить зуби.

Здалеку всі птахи гарні.

○

Хто тобі найрідніший,
той і найгарніший.

○

Велика радість рідко довго триває.

○

Сірі птахи теж бувають гарні.

○

Хай плаче той,
хто не має сили сміятися.

○

І кривий підстрибує, коли радіє.

○

Провинний завжди неспокійний
у душі.

Найубогіший той, кому все мало

Найубогіший той, кому все мало.

o

Хто має дужі руки,
той уже багатий.

o

Злидні — суворі гості.

o

Порожній гаманець
найтяжчий для жебрака.

o

Жебрацький ціпок важко носити.

o

Жебрацької торби
швидко не наповниш.

o

Черствий хліб — теж хліб.

o

Поки не опинишся в місті,
не побачиш своїх злиднів.

У місті гаманець
мусить часто роззявлятися.

o

Як щось маєш, то і втрачаєш.

o

Ніхто не знає, скільки всього має,
поки його не втратить.

o

Той, по кому справляють
багаті поминки,
не помер убогим.

o

Злидні — не сором,
та не допомагають вийти в люди.

o

Дарма бути багатому там,
де немає жодного злидаря.

o

Люди швидше багатому дадуть,
ніж убогому позичать.

o

Чим багатий нехтує,
за те вбогий дякує.

Убогий не граф, але й не пес.

○

На голій скелі трава не росте.

○

Найубогіший —
часто найщедріший.

○

Гості убогого
швидко йдуть додому.

○

Убогість не робить людину гіршою,
ніж вона є.

○

Найубогіший той,
хто хоче мати все.

○

Ніхто не буває останнім злидарем,
поки не втратить розум.

○

Бідного пес завжди кусає.

○

Злидні й пиха
у парі не ходять.

Як не маєш чого дати вбогому,
дай йому добре слово.

○

У вбогого й щастя убоге.

○

Для вбогого все на світі дороге.

○

Ситий завжди спливає вгору.

○

Що масніша каша,
то дужче вибігає з горщика.

○

У човні вбогого може опинитися
й велика рибина.

○

Голими руками риби не наловиш.

○

Рибалка рідко
досхочу наїдається риби.

○

Чи ти кульгавий, чи каліка,
а як гроші маєш,
то й дорогу долаєш.

Небагатому кумові невелика й шана.

○

Дасть Бог телят, дасть і трави.

○

Хто не хоче їсти каші,
той не голодний.

○

Без молока й крупів
каші не звариш.

○

У багатого волосся
й на долоні росте.

○

Коли маєш голову на в'язах,
то завжди розживешся на капелюх.

○

Поганий урожай навчає людей
ощадити.

○

Хто сіє гроші, пожинає злидні.

○

Панське прохання —
що панський наказ.

Добре бути малому, коли хата мала.

○

Найвищим будинкам
найдужче дошкуляє буря.

○

Порожній хаті не треба замка.

○

Велику хату важко замітати.

○

В орендаревій садибі
теж можуть рости квітки.

○

Злидарям пиха не до лиця.

○

Більше люблять слухати
того, що приносить,
ніж того, що просить.

○

Хто нічого не має,
ні за чим не жаліє.

○

Добрий намір кращий
за подарунок.

Голодному животові
атласний комір не личить.

○

Комірець у всіх на видноті,
та ніхто не бачить, чи є щось
у животі.

○

Хто має корову,
може копилити губу.

○

У бідного росте горб на спині,
а в багатого — на животі.

○

Цвинтар робить усіх рівними.

○

Сором переїдатися,
та ще більший — недоїдати.

○

Чим володіють усі,
тим не володіє ніхто.

○

Золотим ключем
відчиниш багато дверей,
тільки не двері до раю.

Лососеві й трісці
не однакова ціна.

o

Великому ротові
треба великого гаманця.

o

Хто не вміє сказати «ні»,
той швидко стане голий.

o

Багатство і заздрість
ходять одне за одним.

o

Великі гроші — більшають,
а малі — меншають.

o

Тому, хто без грошей,
добре й серед злодіїв.

o

Заробляти гроші важко,
а порядкувати ними — ще важче.

o

Прикро мати великий гаманець
і мало грошей.

Черево словами не напхаєш.

○

Порожнього гаманця важко носити.

○

Легко йти з повним гаманцем,
а важко з порожнім.

○

Бідний той птах,
що вбирається в позичене пір'я.

○

Дочка багатого і лоша бідного
швидко опиняються в чужому дворі.

○

Що багатший, то скупіший,
що старіший, то лютіший.

○

Хто голодний на багатство,
ніколи ситий не буде.

○

Дарма ощадити,
коли вже дно світиться.

○

Низькі двері навчать згинатися.

Штани ніколи не полатаєш так,
щоб вони стали кращі за цілі.

o

Дорогу до рота завше знаходять.

o

Легко ловити рибу срібним гачком.

o

Завбачливість
веде за собою достаток,
а безоглядність — злидні.

o

Треба так давати,
щоб і самому мати.

o

Одне хотіти,
а друге — могти.

o

Гарними словами
мішка не наповниш.

o

Ніхто ще не розбагатів
із чужої шкоди.

**Великій кухні треба
великої комори.**

o

**Де несуть варту чесні зусилля,
туди не закрадаються злидні.**

o

**Від журби можна постарітись,
а не розбагатіти.**

o

**Злидні навчать несміливу людину,
як руку простягати.**

Хто не хоче працювати у спеку, голодуватиме в холод

Хто не хоче. працювати у спеку,
голодуватиме в холод.

o

Працюй так, наче ти житимеш вічно,
живи так, наче маєш завтра
померти.

o

Навчи свого сина працювати,
а то навчиш його красти.

o

Видно по гребені,
чи курка несеться.

o

Нудна та праця,
за яку наперед заплачено.

o

Для ледачих свиней
земля завжди мерзла.

Хто глядить свої руки,
той не глядить свого живота.

○

Багато хто дужче любить яйця,
ніж курей.

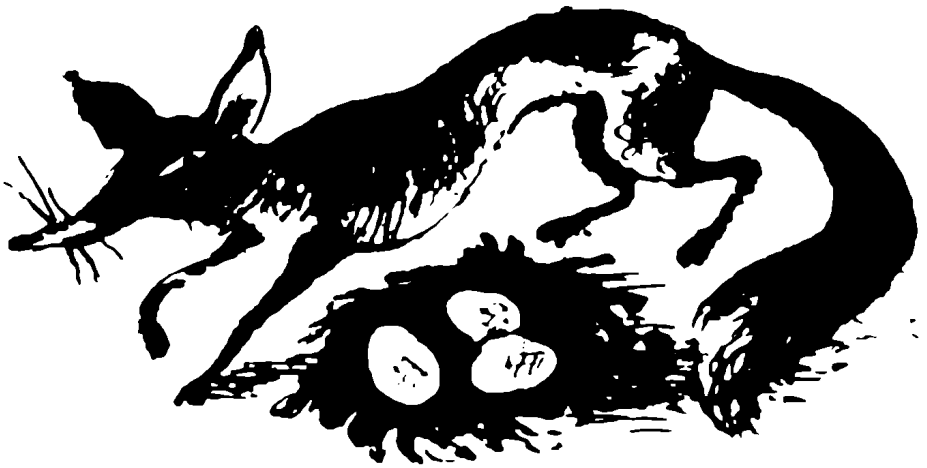

У ледачого день довгий,
а в працьовитого — короткий.

○

Знаряддям можна зробити багато,
а руками — ще більше.

○

Що мають зробити всі,
часто лишається не зроблене.

Не все посіяне виростає,
не все провіщене збувається.

o

Найсмачніший той хліб, що ти
його сам спік.

o

Не щодня печуть паску.

o

Працьовитому завше ходовий вітер,
чи він пливе на північ,
чи на південь.

o

Хто сміється навесні,
плакатиме восени.

o

Один день навесні
вродить тижнем восени.

o

Добрі часи дають котові м'ясо.

o

Хто не хоче спіймати
краплю на даху,
спіймає її на підлозі.

Треба мати дужі плечі,
щоб нести добрі часи.

o

Легко тягти те, що саме біжить.

o

Легко тягти,
коли багато підпихачів.

o

Хто знає одне ремесло,
прогодує жінку й семеро дітей,
а хто знає сім,
не прогодує й себе самого.

o

Хто хоче їсти й не працювати,
буде потім працювати й не їсти.

o

Хто заслаб від переїдання,
мусить лікуватися постом.

o

Хто не пітніє за роботою,
той пітніє за їдою.

o

Можна працювати за інших,
та не можна за інших їсти.

Краще очманіти від праці,
ніж від сну.

○

Хто замолоду гуляє,
той і на старість працю зневажає.

○

Ледачому і гладкому у спеку важко.

○

Масні слова — пісний наїдок.

○

Треба багато кроків, щоб була миля.

○

Добре тому,
хто ніколи дарма не б'є ніг.

○

Хто вибереться на гору,
вибереться й на пагорб.

○

Мощеною дорогою
на гору не вийдеш.

○

З горянина рідко буває
добрий рибалка.

Ледачому найкраще бути самому.

o

Поводься як люди,
то далеко зайдеш.

o

Хто багато попрацює,
той багато й спожиткує.

o

У будень як пава,
а у свято як проява.

o

Найкращі яблука висять найвище.

o

Мало вартий той,
з кого нема ні радості,
ні користі.

o

Не зробиш кози із сивої вівці.

o

Хто робить усе, що хоче,
робить багато такого,
чого не слід робити.

Хто найбільше працює,
найменше хвалиться.

○

Будь меткий у роботі
й повільний у їді.

○

Тому, хто заповзявся
вичерпати море,
треба великого коряка.

○

Хто нічого не має,
нічого не втрачає.

○

Хто мало має, той багато втрачає.

○

Хто мало має,
мусить його добре тримати.

○

Хто хоче щось мати,
мусить часто бідувати.

○

Не може бути і мітла ціла,
і спина впріла.

Хто не знає, що він має,
той не знає, чого йому бракує.

○

Хто працює мов кінь,
мусить їсти мов кінь.

○

На небо драбиною не вилізеш.

○

Щоб хату збудувати,
треба добре нацюкатись.

○

Хто б'є головою об камінь,
набиває гулі.

○

Де найкраща земля,
найкраще росте й бур'ян.

○

Як не подбаєш про землю,
вона не подбає про тебе.

○

Легко бути героєм,
коли тобі ніхто не заступає дороги.

За добрі руки треба добре платити.

o

Хто зробить щось добре в дорозі,
колись його знайде.

o

Роби те, що тобі призначене,
то Бог робитиме те, що ти хочеш.

o

Зроблене своїми руками
завжди добре.

o

Що зробиш сьогодні,
не треба буде робити завтра.

o

Один раз зроблене
вбирає в себе очі багато разів.

o

Спершу навчись, тоді роби.

o

Негоже каятися,
коли зробив добре діло.

Не допоможе ніяке слово,
коли діло зроблене.

o

Ненавидь не людину,
а її поганий вчинок.

o

До лихого діла вабить,
від доброго — нудить.

o

Хто кудись ходить,
завжди щось має.

o

З гуски води не вцідиш.

o

Що руки зробили, руки й знищать.

o

Бажання сягають далі, ніж руки.

o

І мала рука
може подати велику допомогу.

o

Порожні руки — поганий товариш,
коли вертаєшся додому.

Що більше рук, то більше зубів.

o

У стулений кулак нічого не впаде.

o

Ледачі руки завше м'якенькі.

o

Ледачий часто дивиться
на свою роботу.

o

Довго роблять те,
що добре зроблене.

o

Краще малий та меткий,
ніж великий і неповороткий.

o

Хто дурить інших, дурить сам себе.

o

Ключ, якого весь час уживають,
не встигає заіржавіти.

o

Великому ротові
товаришить згорблена спина.

Біда навчить нового ремесла.

o

Легко відрізати грубі шматки від чужого сиру.

o

Хто надворі від світанку, тому день довгий.

o

Пізно казати «тпру», коли голоблі поламані.

o

Сонливий кіт не ловить мишей.

o

Як надягнеш котові рукавиці, він не спіймає миші.

o

Злидареві ніколи не треба накручувати годинника.

o

Нема такого краю, що давав би хліба без праці.

o

У багатій країні люди ледачіють.

Ледачий не тікає,
коли на нього капає.

o

Ледачий наймит пиляє довгі поліна.

o

Ледачий до роботи хапається,
коли сонце за обрій ховається.

o

Ледачий упріває біля миски.

o

Не проси в інших допомоги,
коли можеш сам собі дати раду.

o

Найтяжчу ношу бери на початку,
а найкращий шматок — наостанці.

o

Дорогу до рота завше знаходять.

o

Хто хоче рибалити,
мусить звикати до води.

o

Легко ловити рибу на таці.

У рибалки ноги завше мокрі.

o

Бог рибалці допомагає,
та вітрила той хай сам згортає.

o

Хто приходить перший,
може сісти, де захоче.

o

Хто перший приходить до млина,
той перший і меле.

o

Тільки дурень однією рукою будує,
а другою — руйнує.

o

Той, кому не щастить,
теж має щось робити.

o

Поспіх добрий, коли горить хата.

o

Поспіх добрий, коли ловиш бліх.

o

Мала дірка завше любить більшати.

Коли не заткнеш такої дірки,
як палець,
доведеться затикати таку,
як голова.

○

Треба вміти не тільки їсти.

○

Для того, хто любить співати,
завше знайдеться пісня.

○

І з малим часом досягаєш стільки,
як і з великим.

○

Найзабарніша корова
їсть найбрудніше сіно.

○

Від м'якої постелі челядь ледачіє.

○

Для втомленого найкраща казка —
постіль.

○

Не завжди найкраще прийти
останнім.

Коли багато води,
млинове коло співає з радості.

o

Швидкий біля столу,
швидкий біля коси.

o

Ледачий кравець
шиє довгою ниткою.

o

Розумний господар
працьовитого челядника
не перевтомить.

o

Не для того живе чоловік,
щоб курити люльку.

Аби була їжа, а зуби знайдуться

Аби була їжа, а зуби знайдуться.

o

Коли пекар сидить без хліба,
у всій країні голод.

o

Пекаревих дітей
не пригощають хлібом.

o

Коли питво вдаряє в голову,
розум тікає в гузно.

o

П'яному шкіперові
треба тверезих матросів.

o

Коли жінка вп'ється,
чоловік стає дурний.

o

П'яне жіноцтво —
все одно що незамкнена скриня.

Спраглий мріє про питво,
а напитий — про спрагу.

o

Хто хоче всмак попоїсти,
мусить спершу наробитися.

o

Не з добра собака їсть траву,

o

Не завше найбільше їсть той,
хто найближчий до миски.

o

Хто їсть весь час,
той не знає, коли обід.

o

Ненажера товстий не буває.

o

Можна й попостити,
коли комора повна.

o

Довга хвороба — не відпочинок.

o

Спершу береш пляшку,
потім пляшка бере тебе.

Хто любить м'ясо,
мусить любити й свиней.

o

Марнотратникові швидко доводиться
зуби на полицю класти.

o

Здоров'я швидко втрачають,
та довго назад повертають.

o

Добре здоров'я золота варте.

o

Для собаки кістка краща
за найблискучіший самоцвіт.

o

Повний шлунок випростує спину.

o

Повний шлунок вихваляє піст.

o

Шлунок не хоче знати,
що їжі обмаль.

o

Добра розмова ощадить їжу.

**Краще повний шлунок,
ніж мереживний комір.**

o

**Краще нести торбу з хлібом,
ніж порожню.**

o

**Хто не шкодує сала,
ощадить на хлібі.**

o

Голодний дім незатишний.

o

**Хто квапиться біля миски,
той квапиться до ями.**

o

**Хто найдужче бережеться,
того найдужче полюбляє хвороба.**

o

Хворобі всі слугують.

o

Нечиста їжа лякає і стіл, і миску.

o

**Голодному здається,
що він ніколи не наїсться.**

Голодуванням хліба не заощадиш.

○

Голод зганяє ледаря з печі.

○

**Люди найкраще доходять згоди
на повний шлунок.**

○

**Той, хто переїдається
чотири рази на день,
рідко буває здоровий.**

○

**Треба жити з їжею,
а не задля їжі.**

○

**Хворобу всі відчувають,
а здоров'я — ніхто.**

Солодкі слова дурня лоскочуть

Солодкі слова дурня лоскочуть.

o

Старість не завжди
зціляє від дурості.

o

Помірному розумові
найкраще ведеться в житті.

o

Ніхто не допився до розуму.

o

Жіночі теревені часто плодять
лихо.

o

Розум рідко радість дає.

o

Свою дурість бачиш тоді,
коли вже запізно.

o

Пиха — найгірша дурість.

Хто пізнає свою дурість,
стоїть на шляху до розуму.

o

Хто не цікавий, той
ніколи не буває мудрий.

o

Дурний той,
хто кидає своє серце на стіл.

o

Той уже не дурний,
хто боїться лихого.

o

Не всі такі дурні, як вони вдають.

o

Треба бути мудрим,
щоб удати з себе дурня.

o

Не всі божевільні
сидять у божевільні.

o

Хто про себе високої думки,
має невисокий розум.

В кожного поради питати —
свого глузду не мати.

o

Мудрому багато до снаги.

o

Кожен розумний у чужій біді.

o

Розумний не квапиться
з відповіддю.

o

Якби дурний умів мовчати,
всі думали б, що він мудрий.

o

Не будеш мудрий,
поки тричі не здурієш.

o

У власному домі
мудрих найменше цінують.

o

Рання наука — добра наука.

o

З великим розумом
завше багато клопоту.

Довго сміється той,
хто має мало розуму.

○

Хочеш бути мудрим,
навчись не робити того,
що тобі кортить.

○

Думай що хочеш,
та кажи що годиться.

○

Хто замолоду луплений,
на старість люблений.

○

Найлегше вчитися непотрібного.

○

Хто вчиться на своїх хибах,
довго не забуває науки.

○

Роззяві треба доброї затички.

○

Багато священицьких голів
стоїть біля ясел,
і багато волячих — біля престолу.

У нього стільки дурості,
як у Бога мудрості.

o

Коли немає голови,
з живота мало пуття.

o

Коли працює голова,
з нею працюють руки й ноги.

o

Часто над повним животом
стримить порожня голова.

o

Якщо в голові нема думок,
її легко сон бере.

o

Добра голова здатна керувати
багатьма руками.

o

Краще велика голова й мало розуму,
ніж мала голова й ніякого розуму.

o

Ногам годиться танцювати так,
як хоче голова.

**Мудрий навчається
на чужих помилках.**

○

**Сором і власні збитки —
найкращі вчителі.**

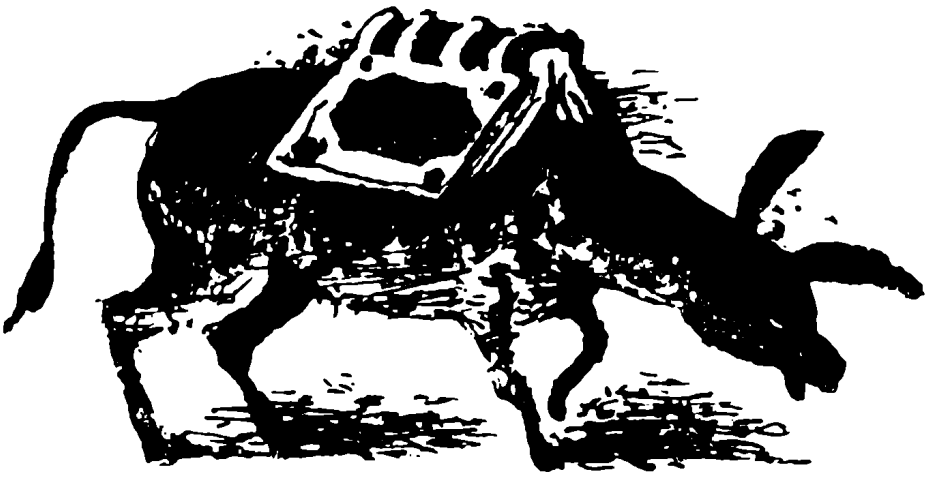

**Хто багато вчиться,
багато забуває.**

○

**Нікого не навчиш того,
чого сам не знаєш.**

○

**Що менше розуму,
то більше відваги.**

Розумний не хоче більше, ніж може.

o

Говіркому треба або багато знати,
або багато брехати.

o

Балакучий стає мовчазнішим,
коли йому не відповідають.

o

З одним дурнем здуріє двоє,
а з двома — десятеро.

o

Хто робить із когось дурня —
сам заплішений дурень.

o

Мандрівні слова ростуть
по дорогах.

o

Хоч світ повний дурнів,
ніхто не визнає себе ним.

o

Від шкоди помудрішаєш,
та не забагатієш.

Наслідуй інших,
поки станеш сам собою.

o

Слухай інших, а живи
своїм розумом.

o

Для мови є прив'язь,
а для думки немає.

o

Загадку легше скласти,
ніж відгадати.

o

Кмітливість додає сили рукам.

o

Великому горщикові
треба великої накривки.

o

Найпростіша порада буває найкраща.

o

Той, хто має добру пораду,
багато може.

o

Краще ніякої поради, ніж погана.

Одна дитина — не дитина,
двоє — як десятеро.

o

Найменша дитина —
найзухваліша.

o

Великий на людях
удома буває малий.

o

Коли господаря немає вдома,
на покутті сидить собака.

o

Пастух рідко буває кращий,
ніж череда.

o

У найгірших книжок
найгучніші заголовки.

o

Не виходь із церкви,
поки не скажуть «амінь».

o

Не кажи всього, що знаєш,
але знай усе, що кажеш.

Дурний говорить про те, що чув,
а розумний про те, що бачив.

o

Хто багато може,
з того багато вимагають,

o

Ніхто не співає краще, ніж уміє.

o

Питає той, хто не знає,
сумнівається той, хто не бачить.

o

Поганий той священик,
що не має ні книжки, ні окулярів.

o

Негарно себе хвалити,
та не гарно й гудити.

o

Коли малий розумний,
а великий дурний,
кожному з них знайдеться робота.

o

Те, чого найраніше навчився,
найпізніше забувається.

Що менше глузду, то більше слів.

o

Довірливого легко обдурити.

o

Не хвали пива,
поки не скуштував.

o

Важко промовляти
до порожніх стільців.

o

Хто багато говорить,
той багато помиляється.

o

Кажи, що думаєш,
то тебе не підозріватимуть.

o

Коли ти слухаєш сам себе,
пора замовкати.

o

Як двоє разом співають,
третій може слухати,
а як говорять —
краще вуха заткнути.

У думки широкі шляхи.

o

Думки не завше легко приборкати.

o

На розкішному дереві
часто більше листя, ніж плоду.

o

Легше вгамувати дикого звіра,
ніж нестримного язика.

Палке кохання і негода швидко минають

Палке кохання і негода
швидко минають.

o

Коли вогонь погасне,
попіл швидко вичахає.

o

Коневі дивись у зуби,
а дівчині — на руки.

o

Маєш удома козу,
терпи й цапів під дверима.

o

Мати не шукала б дочки під піччю,
якби сама колись там не сиділа.

o

Не все то привиди,
що з'являються
в дівочій комірчині.

o

Залицяльникові садиба додає вроди.

Книжкова полиця —
найкраща сходинка вгору.

○

Книжки дарують людям
і мудрість, і дурість.

Бережись того,
хто прочитав тільки одну книжку.

○

Хоч скільки осел
переніс книжок на спині,
а не помудрішав.

Мало таких, як батько,
і нема таких, як мати.

o

Батькові заміну можна знайти,
а матері ніколи не знайдеш.

o

У відданого серця гарні очі.

Діти швидше навчаються говорити, ніж мовчати.

o

Буває, що в бідної матері сидить на колінах багата дитина.

Діти — що корови:
починають їсти
з найласіших шматочків.

○

Діти — маєток убогих.

Мало честі називати своїх дітей поросятами.

○

Чужих дітей важко виховувати.

○

Батько краще догляне семеро синів, ніж семеро синів — батька.

За багатою молодою
іде багато гостей.

o

Подумай спершу про хліб,
а тоді — про наречену.

o

Усі дочки гарні,
а всі невістки погані.

o

Що колись робила мати,
потім робитиме дочка.

o

Силуване кохання і мальоване лице
небагато варті.

o

Не треба любити все,
що очі бачать.

o

Добре свататись, коли знаєш,
що тобі скажуть «так».

o

Хто сватається задля грошей,
той не питає про вік.

Дорога до сватання
ніколи не буває надто довга.

o

Двоє птахів краще доглянуть
гніздо, ніж один.

o

Наступні залицяльники
рідко бувають кращі за першого.

o

Дівчину треба бачити
за роботою в кухні,
а не у святковій сукні.

o

Дівчина не стане на порі,
поки не спряде лантух вовни.

o

Де найчепурніші дівчата,
туди найдужче втоптані стежки.

o

Дівчина хоч і мала,
а гріє краще
за дві великі груби.

Не гілля тримає стовбур,
а стовбур гілля.

o

Багато дівчат,
що торік сміялися,
цього року плачуть.

o

Не завше найкращий хлопець
має найкраще ім'я.

o

Те, що було надто гаряче,
стане колись надто холодне.

o

Коли серце переповнене,
рот замовкає.

o

Що йде від серця,
те до серця доходить.

o

Радісне серце ніколи не плаче,
зате сумний рот часто всміхається.

o

Коли плаче серце, тоді сльози щирі.

Великому почуттю
в серці не треба більшого місця,
ніж малому.

o

У подружжі люди стають схожі.

o

Подружжя — як верша:
Ті, що всередині, хочуть назовні,
а ті, що назовні,
хочуть усередину.

o

Багато є лиха на світі,
та лиха жінка — найбільше з них.

o

Три жінки ніколи не стулять рота,
поки дві з них не підуть геть.

o

Де жінка сварлива,
там кішка ляклива.

o

Кохання гаряче і в лахмітті,
і в розкішних шатах.

Коханню затишно
і в селянській хаті,
і в панській палаті.

o

Кашель і кохання важко приховати.

o

Кохання сліпе —
думає, що його ніхто не бачить.

o

Хлопець не мерзне,
коли чекає на дівчину.

o

Хто гудить жінку,
забуває про свою матір.

o

Із чоловіка й жінки,
хоч які вони різні,
добра супряга.

o

Жінки безбороді,
бо рот у них не стуляється
на такий час,
щоб борода встигла вирости.

Жінці так легко заплакати,
як собаці заскавчати.

o

Жіноча зброя може бути гостра.

o

Поцілунок без кохання —
що страва без солі.

o

По матері видно, яка буде дочка.

o

Краще мати на милиці,
ніж батько на коні.

o

У дівчини часто «ні» означає «так».

o

Хлопець і дівчина
найкраще бачать у присмерку.

o

Не завжди найкраща та дитина,
що дістає найкращі шматочки.

o

Птах не полетить,
тільки-но вилупившись з яйця.

Дівчину хвали вранці,
а погоду — ввечері.

o

Куди колись ходила корова,
туди потім піде й теля.

o

Лихий чоловік — як чорт,
а лиха жінка — як ціле пекло.

Що пани поруйнують, те селяни відбудують

Що пани поруйнують,
те селяни відбудують.

o

Піт і праця селянина —
радість родині і хліб батьківщині.

o

Господар бачить краще одним оком,
ніж наймит обома.

o

Хто служить у цапа,
має примхливого господаря.

o

Селянина не примусиш повірити,
що лисиця несе яйця.

o

Якщо ти не платиш наймитові,
він сам собі заплатить.

o

У вбогого селянина й миші худі.

Дай служниці добрий харч,
то й корови краще доїтимуться,
і кіт менше питиме молока.

o

Хто сіє горох при дорозі,
звозить до клуні лушпиння.

o

Нема садиби без мишей.

o

І між добрими сусідами
треба паркана.

o

У кого поганий сусід,
той сам себе мусить хвалити.

o

Половина садиби — половина пекла.

o

І найбільшій садибі
потрібен добрий сусід.

o

Від господаревих очей
коні гладшають.

Погана оранка дає скупий урожай.

o

Яка садиба, такий господар.

o

Коли селянин має гроші,
усі їх мають.

o

Коли в сусіда пожежа,
треба глядіти свою хату.

o

Старі корови
самі себе припинають до ясел.

o

Хто мешкає в долині,
в того за сусідів — гори.

o

З поповим наймитом
важко сперечатися.

o

Для хлібороба зерно —
однаково що золото.

o

Доброму коневі не треба батога.

З сусідами або мирись,
або кудись переберись.

○

Хто розжився на коня,
розживеться й на вуздечку.

○

Хто не має коня,
нехай їде на своїх сідницях.

○

Худі коні рідко брикаються.

○

На коня дивляться,
як він доглянутий,
а на господаря — як він убраний.

○

Як коня годуватимеш,
такий з нього і зиск матимеш.

○

Не можна, щоб ясла
були вищі за коня.

○

На слухняному коневі
багато хто радий їздити.

Кінь буває мудріший за господаря.

o

Погано мати конячий норов
і мишачу силу.

o

Добре змащуй колеса,
то й не рипітимуть.

o

Незароблений хліб теж можна їсти.

o

Тому, хто низько сидить,
невисоко падати.

o

Надто худому і надто гладкому
однаково важко.

o

По череді господаря видно.

o

Не підпалюй сусідської хати,
щоб самому погрітися.

o

У кого є земля,
той скоро знайде собі господиню.

Хто злий до свого коня,
той злий і до своєї дружини.

o

Не висівай усього зерна
на одну ниву.

o

Корова не хоче знати,
що сіна меншає.

o

Хто у грядку ховає,
у скруті їжу має.

o

Хто сіє в сорочці,
жатиме в кожусі.

Не кожен той друг, хто тобі всміхається

Не кожен той друг,
хто тобі всміхається.

o

Друзі добрі, та лихо тому,
хто покладається на них у скруті.

o

Друга легше втратити, ніж знайти.

o

Сідай близько біля приятеля,
та не сідай йому на ноги.

o

Ворога й одного забагато,
а друзів і сотні замало.

o

Ворожнеча швидко спалахує,
а гасне поволі.

o

Друг каже, а не робить,
ворог робить, а не каже.

Погано спиратися
на зламану палицю.

○

Без ворога нема борні.

○

Нема такого слабкого ворога,
щоб не міг перемогти.

○

Той їде добре, хто їде в парі.

○

Добре мати кумів,
коли не маєш друзів.

○

Добре мати кумів, та краще друзів.

○

Між друзями хай би була затока,
а між кумами — фіорд.

○

Якщо в тебе є недруг,
подаруй йому козу.

○

Коза найдужче любить бути сама.

Добре плисти,
як тобі хтось підтримує голову.

o

Хто плаче з марниці,
хай сам утирає сльози.

o

Не треба плакати ні над живими,
ні над мертвими.

o

Завше тому допоможуть,
хто сам може допомогти.

o

Нема таких зарадливих,
щоб часом не потребували допомоги.

o

Нема такого вбогого,
щоб часом не міг комусь допомогти.

Коли зайде скрута,
знайдеться й допомога.

o

Коли допомогу здобуто,
помагача забуто.

Швидка допомога —
подвійна допомога.

○

Допомагати треба так,
щоб самому не стати безпомічним.

Не можна помагати водночас
і тому, хто будує, і тому,
хто руйнує.

○

Тепле слово не зрине
з холодного серця.

○

Не той друг найкращий,
що хвалить тебе найдужче.

**Не зважай на слово,
сказане у гніві.**

o

**Хто каже правду,
в того мало друзів.**

o

У темряві всі гості — приятелі.

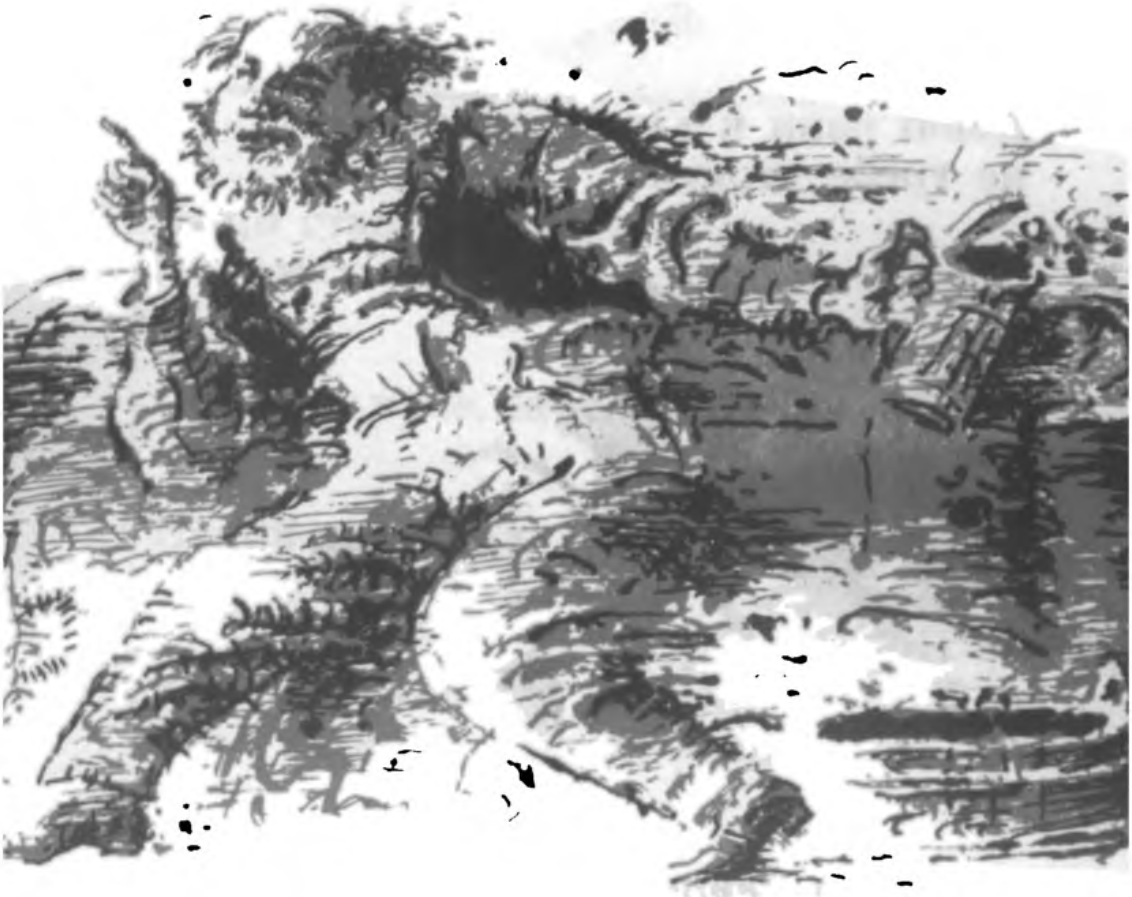

Де є місце в серці,
завше є місце в хаті.

o

Мала рука часто подає
велику допомогу.

o

Свої справи найближчі до серця.

Хто часто присягається,
тому рідко вірять.

o

Давні рани й давню ворожнечу
не треба ятрити.

Де стоїш найпевніше,
упасти найприкріше.

o

Хто робить добро всім,
ні від кого не має подяки.

o

Подяка — добра річ,
а подарунок — ще краща.

Якщо старість гарна, молодість забувають

**Якщо старість гарна,
молодість забувають.**

o

Старість хоче, щоб її шанували.

o

Пізній ріст обіцяє довгу старість.

o

**Кожен починає з дитини,
поки стане чимось більшим.**

o

Смерть не питає про вік.

o

**Старість не приходить сама,
а веде за собою багато супутників.**

o

**У старості і в бідності
погані супутники.**

Хто не вродливий до двадцяти,
не дужий до тридцяти,
не мудрий до сорока,
не багатий до п'ятдесяти,
той ніколи вже ними не буде.

Танцюй, поки молодий,
а то будеш заважкий.

○

Стару шкапу танцювати
не легко навчити.

Багато хто має вдосталь хліба,
коли вже не має зубів.

o

Яблуко рідко впаде,
поки не доспіє.

Молоді буркуни
стають старими хвальками.

o

Старий черевик
любить щирити зуби.

o

Стару хату неважко впізнати.

o

Добре старе краще за нове.

o

Багато нового зробилося
зі старого.

На старих підвалинах
новий будинок довго стоїть.

o

Глянь на старого й побачиш,
яким ти будеш.

o

Під старим капелюхом
може бути дуже добра голова.

o

Коли ліс похмурий, то вже старий.

o

Навчися ходити,
поки навчишся стрибати.

o

Сиве волосся й прижовкла трава —
знаймують осінь.

o

Коли старий собака гавкає,
цуценя має мовчати.

o

Нові гроші однаково блискучі,
старі жінки однаково згорблені.

Нема такої дужої спини,
щоб ніколи не згорбилася.

○

Мертвий хліба не просить.

○

Не чекай користі
з сусідової смерті.

○

Смерть не завше посилає
свого вістуна.

○

Усе можна оминути,
лише не смерть.

○

До смерті веде багато шляхів.

○

Треба мати прудкі ноги,
щоб утекти від смерті.

○

Те, що ти маєш,— не твоє,
бо втратиш його зі смертю,
те, що ти вчинив — твоє,
бо піде за тобою по смерті.

Ніхто не вірить у смерть,
поки вона не стане на порозі.

o

Лікарські краплі дорогі,
та адвокатове чорнило ще дорожче.

o

Боягузливий помирає,
а жилавий виживає.

o

Ніхто ще не помер від гучних слів.

o

Хто помирає від самого гуркоту,
в тому життя — лише пучка.

o

В здорового багато бажань,
а в хворого тільки одне.

o

Усі бачили свою колиску,
та ніхто не бачив своєї могили.

o

Багато всього зазнаєш,
поки тебе вберуть
в останню сорочку.

Смерті боятися—
віку собі вкорочувати.

o

Ніхто не знає краще як хворий,
що означає бути здоровим.

o

На цвинтарі всі стають рівними.

o

Жити важко, а помирати — ще важче.

o

Можна жити добре з малим
і погано з великим.

o

Що довше життя, то більше гріхів.

o

Довго жити — багато страждати.

o

Ніхто не живе так довго,
щоб устигнути все поробити.

o

Ліки часто знаходять запізно
і рідко — завчасно.

Ліки бувають гірші за хворобу.

○

Сумління прокидається,
як смерть наближається.

○

Довгий світанок —
короткий присмерк.

○

Що рано розквітає, те рано в'яне.

○

Якщо дерево замолоду криве,
то й на старість не вирівняється.

Очі повинні бачити, куди ногам ступати

Очі повинні бачити,
куди ногам ступати.

o

Не кажи ніколи: «Ніколи».

o

Хто хоче лизати всі тарілки,
мусить знати смак багатьох страв.

o

Усім не може дістатися
найбільший шматок.

o

Щоб іншого підганяти,
треба самому за ним бігти.

o

Хвацько їдеться чужим конем
зі своїм батогом.

o

Виростити довго,
а змарнувати швидко.

Хто не ходив ніякими дорогами,
не натрапляв на жодну річку.

○

Коли розв'яжеш мішок,
аж тоді побачиш, що в ньому.

Найкраще не завжди
достатньо добре.

○

Не ступай туди,
куди не хочеш зайти.

○

Один чорта спускає,
другий його прив'язує.

Мала користь часом тягне за собою велику шкоду.

○

Хто приходить непроханий, той іде без подяки.

**Що не варто нести,
можна й потягти.**

○

**Хто щось приносить тобі,
несе щось і від тебе.**

Ноша тоді легка,
коли її радо несеш.

○

Відпочивай із ношею на спині.

Не ставай собакою,
щоб дістати кістку.

○

Дарма скаржитись суці,
що тебе вкусив пес.

○

Не все те кусається,
що роззявляє пащу.

Не все, що зігнене,
треба випростувати.

o

Що не гнеться, те ламається.

o

Від одного поліна
займається друге.

o

Як не можеш розігрітися,
то й не розпалюйся.

o

Швидше напалиш мокрою травою.
ніж сухим каменем.

o

Що швидко спалахує,
довго не горить.

o

Не треба окулярів,
щоб дивитися крізь пальці.

o

Між двома горами
є тільки одна ущелина.

Хто поспіхом будується,
затишно не живе.

o

Щоб вагу ноші знати,
треба самому її нести.

o

Найбільше дивуєшся з того,
що рідко бачиш.

o

Півмішка теж можна зав'язати.

o

Хто не має рушниці,
тому завжди трапляється таке,
що можна було б підстрілити.

o

Один день навчає другого.

o

Хто впаде носом,
потилиці не заб'є.

o

Вчинки не все такі великі,
як бажання.

На зламаний ціпок
погано спиратися.

○

Найсмачніший шматок
лежить на таці найдалі.

○

Великим бажанням малі вчинки
не личать.

○

Не варто приховувати того,
що всі знають.

○

Не хочеш чогось утаїти,
скажи про нього сусідці.

○

Хто нічого не знає,
той таємниць не має.

○

За доброї нагоди
і з каменя нарубаєш дров,
щоб спекти хліба.

○

Власні ноги — найкраща опора.

Найлегше навчитися того,
що найменше потрібне.

o

Погані думки й поганих людей
краще стрічати за порогом.

o

Не всі падають,
хто спотикається.

o

Дерево падає туди,
куди хилиться.

o

Де малий устоїть,
великий може впасти.

o

Повну тацю треба нести обережно.

o

Порожня таця й голодний живіт
погано ладнають між собою.

o

Тримай пальці далі
від дека з жаром.

Легко їхати чужим слідом.

○

Позиченим знаряддям
і вкраденою принадою
найвигідніше ловити рибу.

Де пропливає велике судно,
пропливе й мале.

○

Що з того,
що однією ногою ступнув,
коли другою — вгруз.

На брикливого коня
треба добрих віжок.

○

Коли надумався йти у світ,
не бери з собою більше,
ніж можеш понести.

○

На довгу ковбасу
завжди знайдеться рада.

○

Не кожен той птах,
хто хотів би літати.

○

Хочеш спіймати пташку —
не сполохай її.

○

Хочеш пізнати птаха,
послухай, як він щебече.

○

Хто перший приходить до вогню,
може обпектися.

○

За подарунок часто дорого платять.

Дехто дістає самим язиком те,
чого інший не дістане за гроші.

o

Слово з язика злетіло,
пліткою село облетіло.

o

Завше краще давати, ніж дякувати.

o

Треба багато давати,
коли хочеш багато мати.

o

Великі вікна дають багато світла,
а мало тепла.

o

Чисту підлогу треба часто
замітати.

o

Коли ворота навстіж,
огорожі не треба.

o

Добре порося саме себе миє.

o

Свиню не відучиш рити.

Дарма чіпляти поросяті
золотий нашийник.

o

В загорожі трава не потолочена.

o

Багато є таких, що самі не йдуть,
а їх несе.

o

І малим подарунком
не треба нехтувати.

o

Половина часом краща за ціле.

o

Тверде серце вигострює язика.

o

Пораду легше просити,
ніж давати.

o

Що з того,
що корова дала багато молока,
як вона потім перекинула дійницю.

o

Не кожна куля вбиває ведмедя.

В окулярах далеко не побачиш.

○

Найпізніше добачиш те,
що в тебе під носом.

○

На м'якеньке ядерце
треба твердої лушпайки.

○

Не хвали судно,
поки воно не вийде в море.

○

Мала скеля може розбити
велике судно.

○

Швидше злякаєш доброго,
ніж лихого.

○

Не хвали заїзду, поки не знаєш,
скільки з тебе заправлять.

○

Не передражнюй кульгавого,
бо й сам закульгаєш.

Хто іншого наслідує,
рідко робить це краще за нього.

o

Погано вбраному невелика шана.

o

Що більше куховарок,
то рідша юшка.

o

Із з'їденого теляти
корови не буде.

o

Погана та корова,
що буцає своє теля.

o

Легко хвалити море,
коли сидиш на суходолі.

o

Іди за доброю порадою,
хоч би звідки вона прийшла.

o

Шукай поради в того,
хто вміє порадити сам собі.

Легко лаяти собаку,
бо він не може боронитися.

o

Добре помасти,
то й легко покотиться.

o

Тоненька стеблина
легко витримує бурю.

o

Міряй черевики до ніг,
а не ноги до черевиків.

Легше спати без вечері, ніж з боргами

Легше спати без вечері,
ніж з боргами.

o

Скупий ніколи не наїсться,
поки не скуштує сирої землі.

o

Пазуристий, поки здобич наглядає,—
пазури ховає.

o

Хто не береже ганчірки,
не матиме шовкової хустки.

o

Не можна мати водночас
і масло, і сметану.

o

Бережи шилінги,
а таляри самі себе берегтимуть.

o

Тяжко дихати тому,
хто по вуха в боргах.

Часто давні борги
сплачують новими.

o

Позбувся боргу — позбувся журби.

o

Не зазіхай на більше,
ніж улізе в рот.

o

Від скупого нікому немає добра,
а найменше — йому самому.

o

У жадібного очі не менші,
як живіт.

o

Дешевше завжди виходить дорожче.

o

Нечесний шилінг з'їдає таляра.

o

Що менша річ, то вона дорожча.

o

Погана та купівля,
коли обоє втрачають.

Купиш м'ясо — купиш і кістку,
купиш землю — купиш і каміння.

o

Хочеш щось купити —
зазирни спершу в свій гаманець.

o

Цапа не купують задля бороди.

o

Поганий той купець,
що лає свій крам.

o

Хто ходить у позиченому одязі,
скоро стає голий.

o

Легко пригощати квапливих гостей.

o

Вуха чують, а очі бачать,
навіть як гість мовчить.

o

Досвідченого подорожнього
добре мати за гостя.

o

Хто вкраде мале, вкраде й велике.

Дорогий гість той,
що рідко приходить.

○

Непроханого гостя
теж треба радо вітати.

Щоденного гостя
пригощають щоденною їжею.

○

Раз украдеш — навіки злодій.

○

Однаковий гріх,
що вкрасти очима, що руками.

○

Злодій думає, що кожен краде.

**Злодій починає з голки,
а кінчає кожухом.**

o

**Найбільший злодій перший гукає:
«Ловіть його!»**

o

**Як менше переховувачів краденого,
менше і злодіїв.**

o

**Щоб зловити злодія,
треба послати злодія.**

o

**Хто краде сам у себе —
найгірший злодій.**

Свій дим кращий за чуже тепло

Свій дим кращий за чуже тепло.

o

Хто рано на ногах,
у того стріха полатана.

o

Без сокири і корови
хати не збудуєш.

o

Удома плохий, а на людях лихий.

o

Свій дім найкращий,
навіть якщо груба мала й курна.

o

Малий дім легко поміняти.

o

Гірко живеться тому,
хто живе всюди.

Як усіх порад слухатимеш,
криву хату поставиш.

○

Хочеш збудувати високу хату,
став глибокі підвалини.

○

У кожного птаха своя пісня.

○

Гніздо схоже на птаха,
що його помостив.

○

В гавані завжди спокійніше,
як на морі.

○

Домівка — найпевніший притулок.

○

Не всім до церкви збиратися,
хтось має і вдома зостатися.

○

Тільки той,
хто свою хату покидає,
їй ціну складає.

Хочеш у мирі і в парі проживати —
тримайся своєї хати.

o

Власний дім і ошатне вбрання
багато вад приховують.

Не шукай чужини,
коли маєш домівку.

o

Найкраще сидіти
на власному стільці.

o

Удома береш, що маєш,
а на чужині — що дадуть.

Хвали море,
а живи на суходолі.

○

Море — добра комора.

У морі скрізь дороги.

○

Як у морі опинивсь,
то або пливи, або тони.

○

Море і багато дає,
і багато забирає.

Із воза переселенця
завжди щось губиться.

o

Без жінки і без кота хата не хата.

o

Високий капелюх
не пасує до низької хати.

o

Той, хто далеко їде,
багато всього зазнає.

o

Той, хто далеко мандрує,
мудріший за того,
хто сидить удома.

Латка часом буває гірша за дірку

Латка часом буває гірша за дірку.

o

Четверо очей краще, ніж двоє,
та вже семеро — забагато.

o

Добрий день починається
з доброго ранку.

o

Ніхто не помічає,
що в нього самого з рота тхне.

o

У найнепомітніших гостей
найпалючіші очі.

o

Не роби високого порога
і низького сволока.

o

Не один плавець потонув
біля берега.

Не давай дитині того,
що вона просить,
а собаці того, що він краде.

o

Каяття — найкраща покута.

o

Як чогось не можеш досягти,
не задивляйся на нього.

o

Очі й ніс —
найближчі сусіди.

o

Вуха не далеко від очей відбігли.

o

На великого рота
треба великої латки.

o

Хоч у котрий бік обертайся,
а спина завжди — ззаду.

o

Чим можна користатися,
тим можна і зловживати.

Хоч як високо стрибнеш,
а собі на бороду не наступиш.

○

День настає,
навіть як хтось не встає.

○

День настає,
навіть як півень забуде заспівати.

○

У дзвонаря і півня
однакова звичка.

○

Не кожен день — Різдво.

○

Після спекотного дня
часто настає холодний вечір.

○

Для глибоких долин
небо — як латка.

○

Поганий той струмок,
з якого не можна напитися.

Кота не довго за хвоста тягатимеш.

o

Хто живе біля річки,
може не копати криниці.

o

Де річка найпрудкіша,
там вона наймілкіша.

o

Кому Бог дав посаду,
дав йому й розум.

o

І гарні яблука можуть бути кислі.

o

Яке пуття зі скрипки,
коли нема струн.

o

Дарма плисти по виловлену рибу.

o

Туман ніколи не буває
такий густий,
щоб дитина не знайшла дороги
до материної комори з ласощами.

Є багато місць, де шукають,
та мало — де знаходять.

○

Чого не знайдеш у млині,
те знайдеш у церкві.

○

Немає риби без кісток.

○

Велика риба
тримається глибини.

○

Якби всі птахи були яструбами,
ми ніколи не почули б зозулі.

○

Хто шукає, той завжди знайде,
на чому повісити свого капелюха.

○

Осінь була б важка,
якби не було надії на весну.

○

Нащо бити собаку копистскою,
коли маєш під рукою дрючок.

Нема таких високих,
щоб їм не треба було
тягтися вгору,
й нема таких низьких,
щоб їм не треба було згинатися.

○

Вовну і масло
в одному мішку не носять.

○

Рудий чуб і сосна
не ростуть на доброму грунті.

○

Нема такого, щоб нічого не міг,
і нема такого, щоб міг усе.

○

На слизькій кризі
всі однаково дужі.

○

На слизькій кризі
в усіх однакова сила.

○

Калачеві байдуже,
яким маслом його помастять.

Хто може сам себе полоскотати,
той сміється, коли захоче.

o

Дорого обійдеться
кидати в кота горщиком.

o

Кіт високо задирає голову,
як украде рибину.

o

Як на ярмарок, то бігцем,
а як до церкви, то ступою.

o

У домі, де багато куховарок,
рідко буває гаразд.

o

Кухареві не соромно,
коли в нього ніс у сажі.

o

Хата, де світять каганцем,
забула про білі стіни.

o

Бог створив вола,
але не з ярмом на шиї.

Рака знати по клешнях.

○

Коли ти глузуєш з мене —
глузуєш з Творця,
а коли з мого одягу —
глузуєш з кравця.

○

З'їденого хліба і зношеного одягу
ніхто не пам'ятає.

○

Добре бути мишею там,
де в хаті немає кота.

○

Коли миша покуштує сиру,
то щодня схоче ним ласувати.

○

Той, хто розмальовує ганок,
хоче продати хату.

○

Місяцеві не шкодить,
що на нього собака виє.

○

Нове те, що рідко стається.

Слово, яке найближче до серця,
найперше на язиці.

○

Найкращий сир
спершу куштує миша.

○

З люльки не куриться,
коли там нема жару.

○

Погана та вівця,
що не хоче носити своєї вовни.

○

Менше балакай,
то й менше лаятимуть.

○

Двох боків водночас не побачиш.

○

Добрий той вітер,
що всім вітрила надимає.

○

Щодень їсти хочеться,
та не щодень риба ловиться.

Скільки шкур, стільки й норовів.

○

Погано тому сидіти,
хто не може підвестися.

Впало, як лайно на свіжий сніг.

○

Ліс — батько поля.

○

Найгірша рана та,
що не кривавить.

Краще віддати гроші шевцеві, ніж лікареві

Краще віддати гроші шевцеві,
ніж лікареві.

o

Краще бути селянином із маєтком,
ніж паном без маєтку.

o

Краще латка, ніж голий зад.

o

Краще одна рибина в горщику,
ніж десять у морі.

o

Краще на годину раніше,
ніж на хвилину пізніше.

o

Краще чесне «ні»,
як лукаве «так».

o

Краще бути вбогому та з честю,
ніж багатому та з ганьбою.

Краще бути молотом, ніж ковадлом.

o

Краще дерти черевики,
ніж простирадла.

o

Краще мати самому,
ніж просити в сестри.

o

Краще цілий човен,
ніж розбитий пароплав.

o

Краще мудрий язик,
ніж прилизаний чуб.

o

Краще кривий, ніж сліпий.

o

Краще несміливий, ніж нахабний.

o

Краще босому, ніж без штанів.

o

Краще коротко відмовити,
ніж довго обіцяти.

**Краще, як один плаче,
ніж як ще двоє плачуть із ним.**

o

**Краще втекти,
ніж невміло боротися.**

o

**Краще бути відразу обережним,
ніж потім кмітливим.**

o

**Краще тривожитись наперед,
ніж сумувати потім.**

o

**Краще зазнати першої шкоди,
ніж останньої.**

o

Краще сивий, ніж лисий.

o

**Краще йти суходолом і гака давати,
ніж упасти у воду і пробі
кричати.**

o

**Краще втратити половину,
ніж усе.**

Краще мати, ніж уміти дістати.

o

Краще мати крону,
ніж мріяти про дві.

o

Краще мати мало,
ніж зазіхати на багато.

o

Краще бути малим паном,
ніж великим служником.

o

Краще стрибати вгору,
ніж плазувати вниз.

o

Краще без шапки,
ніж без голови.

o

Краще голова,
ніж новий капелюх.

o

Краще нічого не знати,
ніж почути погане.

**Краще без роботи,
ніж робити лихо.**

o

**Краще кілька котів,
ніж багато мишей.**

o

Краще крива палиця, ніж жодної.

o

**Краще чути плач доброї жінки,
ніж регіт лихої.**

o

**Краще та гілка, що згинається,
ніж та, що ламається.**

o

**Краще мало з честю,
ніж багато з соромом.**

o

**Краще мало, та доброго,
ніж багато, та поганого.**

o

**Краще випити молока,
ніж з'їсти корову.**

Краще вбога мати,
ніж багатий батько.

○

Краще хай руки болять,
ніж живіт бурчить.

Краще надто просторо,
ніж надто тісно.

○

Краще успадкувати добру вдачу,
ніж гроші.

○

Краще новий друг
із давнім обличчям,
ніж давній із новим.

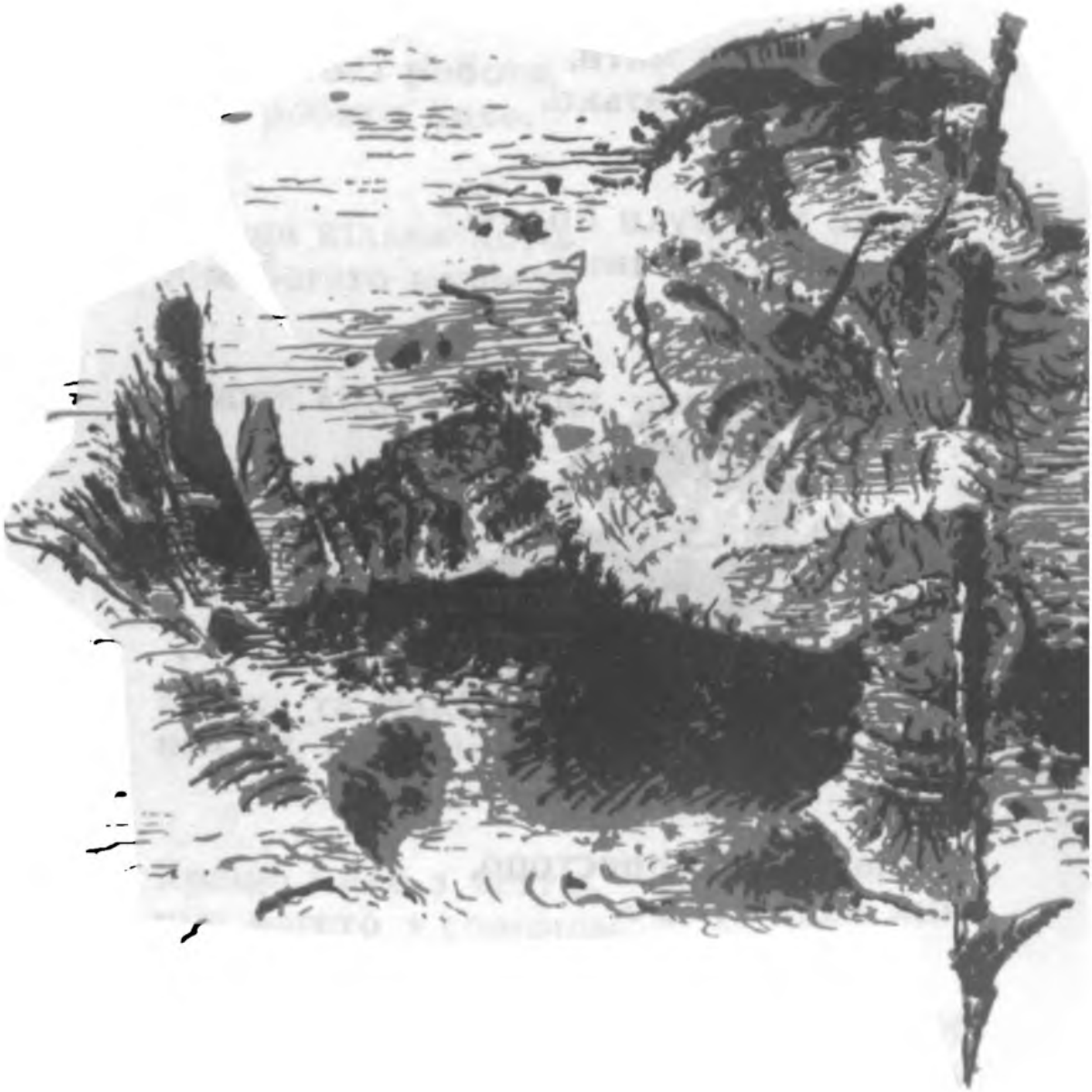

Краще, коли кумів розділяє фіорд.

○

Краще нічого не спіймати,
ніж спіймане змарнувати.

Краще ніякої поради, ніж погана.

o

**Краще швидко відмовити,
ніж довго обіцяти.**

Краще втекти від чорта,
ніж дати йому
запустити в тебе пазури.

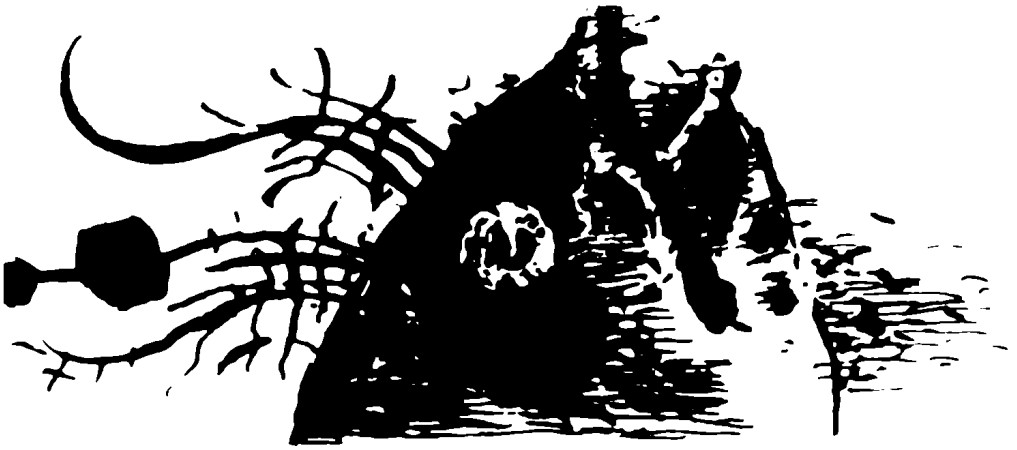

Краще в хаті в диму,
ніж надворі в снігу.

○

Краще втратити вовну, ніж вівцю.

○

Краще поволі та добре,
ніж швидко та погано.

○

Краще сидіти спокійно,
ніж підводячись упасти.

Краще добре серце,
ніж добрий меч.

o

Краще берегти мир,
ніж його виборювати.

o

Краще добре бігти,
ніж погано летіти.

o

Краще тричі спитати,
ніж раз заблукати.

o

Краще сміятися, ніж плакати.

o

Краще тікати додому,
ніж із дому.

o

Краще пів-яйця,
ніж порожня шкаралуща.

o

Краще десять волосин на голові,
ніж у мисці на столі.

Краще бути на самоті,
ніж у поганому гурті.

o

Краще з'їсти замало,
ніж забагато.

o

Краще успадкувати чесноти,
ніж гроші.

o

Краще бути дурним між дурними,
ніж одним розумним між ними.

o

Краще добре повіситись,
ніж погано одружитись.

o

Краще бути готовим до втрати,
ніж сподіватися зиску.

o

Краще худа коняка,
ніж порожнє стійло.

o

Краще скоринка, ніж без хліба.

Краще гострий, та мудрий,
ніж лагідний, та дурний.

o

Краще мале щастя, що прибуває,
ніж велике, що йде на спад.

Краще один зять,
ніж десять невісток.

o

Краще в поганому одязі,
ніж голому.

o

Краще надто просторо,
ніж надто тісно.

**Краще з розумними недругами,
ніж із дурними друзями.**

o

Краще сире, ніж гниле.

o

**Краще спати голодному,
ніж з боргами.**

o

**Краще спати задарма,
ніж задарма працювати.**

«Не все те добре, що приходить згори»,— сказав селянин, коли йому на голову впала черепиця

«Не все те добре,
що приходить згори»,—
сказав селянин,
коли йому на голову впала черепиця.

o

«Якби не сука,
то стара б мене покусала»,—
сказав дід.

o

«У мені теж є дно»,—
сказав рибалка,
з'ївши сім великих оселедців.

o

«У кого був день приїзду,
буде колись і день від'їзду»,—
сказав господар про своїх гостей.

«Якщо ти наловиш мені
риби без кісток,
то я зроблю тобі
човна без снасті»,—
сказав човняр рибалці,
що хотів такого човна.

○

«Це не я забагато їм,
а жінка забагато мені насипає»,—
сказав чоловік, що любив попоїсти.

○

«Великі не хочуть,
а малі бояться»,—
сказала дівчина,
яку обминали залицяльники.

○

«Я дуже рада, коли діти б'ються,
бо тоді знаю, що вони здорові»,—
сказала мати про своїх дітей.

○

«Щось мені не смакує гусятина»,—
сказала стара,
зваривши юшку з кілка,
на якому сиділа дика гуска.

«Добре рибі,
роззявила собі рота і вже п'є»,—
сказав п'яниця.

○

«Якщо вже тобі дали ім'я,
то з нього теж треба
якось користатися»,—
сказав чоловік,
коли його назвали злодієм.

○

«Жінка добра,
а кофтина ще краща,—
сказав чоловік про чужу жінку.

○

«Поки ви відпочиваєте,
носіть каміння»,—
сказав господар наймитам.

○

«Це не довіку»,— сказала дівчина,
виходячи заміж за старого.

○

«Товариство невелике,
зате добре»,— сказав чоловік,
п'ючи вино на самоті.

«Товариство мале, але міцне»,—
сказав чоловік,
сівши до столу зі своїм собакою.

○

«Не створиш усіх осетрами»,—
сказав Бог, створивши оселедців.

○

«Часом зробиш краще,
ніж задумав»,—
сказав чоловік,
кинувши черевиком у кота
і вдучивши в дружину.

○

«Все навколо мене крутиться»,—
сказав чоловік,
сидячи на млиновому камені.

○

«Рот у неї ходить, як терлиця»,—
сказав чоловік про свою жінку.

○

«Журба тебе знайде,
навіть якщо її
доведеться купити»,—
сказав чоловік,
коли йому не пощастило в купівлі.

«Сила на спад іде,
а лють зростає»,—
сказав хлопець про свого батька.

○

«Не знаю,
чи то був генерал, чи капрал,
але кінчалося на «рал»,—
сказала дівчина,
коли священик запитав,
хто батько її дитини.

○

«Варю, як знаю,
коли не з'їдять свині,
то з'їсть мій чоловік»,—
сказала жінка, якій дорікнули,
що вона варить несмачну їжу.

○

«Моє сумління чисте,
бо я його ніколи не вживаю».—
сказав чоловік,
коли його дорікнули
в несумлінності.

○

«Багато в морі гидоти»,—
сказав дід, побачивши,
як пливе його жінка.

«Хоч на сором, та не на шкоду»,—
сказав гість, з'ївши все,
що перед ним поставили.

○

«Кожен кує свою долю»,—
сказав фальшивомонетник.

○

«Ола такий дужий,
що ночами не може спати»,—
сказала жінка,
коли священик дорікнув їй
за надто часті хрестини.

○

«Прощавай, чортове кубло,
ти забрало мої гроші,
зате я забрав твоє пиво»,—
сказав селянин,
вертаючися з міста.

○

«Аби мені лебедина шия»,—
сказав п'яниця,
заглядаючи в діжку з пивом.

○

«Я співаю не за гроші»,—
сказав соловейко.

«Не було добре, поки не оженився,
а потім уже ніколи
не було добре»,—
сказав чоловік,
згадуючи своє життя.

○

«Сало на морозі не мерзне»,—
сказав дід своїй гладкій дружині.
«Суху тріску він теж не щипає»,—
відповіла вона йому.

○

«Добре тим селянам:
вони собі сплять,
а трава росте»,—
сказав міщух .

○

«Гірше буде горщикові»,—
сказав дід,
коли під його жінкою
проломилося ліжко.

○

«Часом шукаєш того,
чого не хочеш знайти»,—
сказав дід, вивернувши сорочку.

«Якби такий голос мала коза,
жоден шматок м'яса з неї
в горло не поліз би»,—
сказав чоловік, слухавши,
як співає його дружина.

○

«Старі борги застаріли,
а нові можуть почекати,
поки стануть старими»,—
сказав боржник.

○

«Хто не дивиться на мене
в хліву,
хай не дивиться на мене
і в церкві»,—
сказала дівчина хлопцеві.

○

«Якби я впіймав тебе і ще одного,
мені бракувало б
тільки трьох до п'яти»,—
сказав селянин, побачивши зайця.

○

«Не завадило б тобі
трохи сала»,— сказав чоловік,
пооббивавши кулаки об жінку.

«Він такий схожий
на свого батька, що й батько
не такий схожий на себе»,—
сказала мати про сина.

o

«Менше бліх припаде
на кожного,
коли на одному ліжку
лежати вдвох»,—
сказала дівчина.

o

«Я сьогодні
добре обдурив крамаря —
став і собі на вагу,
коли він важив»,—
сказав селянин.

o

«Якщо й тепер
не повтікають блощиці,
то вже не повтікають ніколи»,—
сказав господар, дивлячись,
як горить його хата.

o

«Як уже мало статися лихо,
то добре, що невелике»,—
сказав чоловік,
коли його жінка зламала ногу.

«Краще як діти кричать,
ніж як вони не можуть кричати»,—
сказала мати.

○

«Ой синку, синку,
скільки ти мені клопоту завдаєш,
красти навчився, а ховати — ні»,—
сказала мати синові.

ЗМІСТ

5 Переднє слово
13 Де всі хочуть стернувати, там ніхто не попливе
32 Шануйся сам, то й тебе шануватимуть
54 Що глибше море, то більша хвиля
57 Щастя й шану треба обережно нести
68 Найубогіший той, кому все мало
79 Хто не хоче працювати у спеку, голодуватиме в холод
95 Аби була їжа, а зуби знайдуться
100 Солодкі слова дурня лоскочуть
112 Палке кохання і негода швидко минають
124 Що пани поруйнують, те селяни відбудують
130 Не кожен той друг, хто тобі всміхається
137 Якщо старість гарна, молодість забувають
146 Очі повинні бачити, куди ногам ступати
162 Легше спати без вечері, ніж з боргами
167 Свій дим кращий за чуже тепло
172 Латка часом буває гірша за дірку
182 Краще віддати гроші шевцеві, ніж лікареві
195 «Не все те добре, що приходить згори»,— сказав селянин, коли йому на голову впала черепиця

Литературно-художественное издание

Серия «Мудрость народная»
Основана в 1969 году

Сборник пятьдесят второй

НОРВЕЖСКИЕ ПОСЛОВИЦЫ
И ПОГОВОРКИ

Составление и перевод
с норвежского
Сенюк Ольги Дмитриевны

Киев, издательство
художественной литературы
«Днипро»

На украинском языке

Художній редактор *Г. М. Конєв*
Технічні редактори *Б. С. Грінберг,*
І. М. Драгончук
Коректори *Л. М. Демченко,*
В. Ф. Котляревська

ИБ № 2913

Здано до складання 09.10.90.
Підписано до друку 25.02.91.
Формат $70 \times 108^1/_{64}$.
Папір друкарський № 1.
Гарнітура балтика.
Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 4,55.
Умовн. фарбовідб. 9,713.
Обл.-вид. арк. 2,986.
Тираж 50 000 пр.
Зам. № 0—284.
Ціна 1 крб. 50 к.

Видавництво
художньої літератури
«Дніпро».
252601, Київ-МСП,
вул. Володимирська, 42.

Київська
книжкова фабрика
«Жовтень».
254655, МСП, Київ-53,
вул. Артема, 25.

Н82 **Норвезькі** прислів'я та приказки / Упоряд., переднє слово та переклад О. Д. Сенюк; Худож. М. Ю. Александров.— К.: Дніпро, 1991.— 205 с., іл.— (Мудрість народна, зб. 52).

ISBN 5-308-00720-9

До збірника ввійшли найхарактерніші прислів'я та приказки норвезького народу, в яких відображено його багатовікову історію і побут.

Н $\frac{4703010500-170}{М205\ (04)-91}$ 170.91

ББК 82.33

1 крб. 50 к.